

5. Kormych B., Malyarenko T. «Strengthening Ukraine's Black Sea Navy to be a Bulkhead Against Russia». *PONARS Eurasia*, 2021, October 22. <https://www.ponarseurasia.org/strengthening-ukraines-black-sea-navy-to-be-a-bulkhead-against-russia/>
6. Kontorovich Eu. Economic Dealings with Occupied Territories. *Columbia Journal of Transnational Law*, 2015, 53, 584–637.

Ключові слова: права прибережної держави, морська юрисдикція, морська зона, прибережні води, сіра зона, Чорне море.

Key words: coastal state rights, maritime jurisdiction, maritime zone, coastal waters, gray zone, the Black Sea.

ФЕДОТОВ ОЛЕКСІЙ ПАВЛОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри морського та митного права,
доктор юридичних наук, професор*

МИТНА СПРАВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Питання вітчизняної митної справи під час військової агресії федерального центру проти України набули стратегічно важливих аспектів з перших днів оголошення воєнного стану на території України. Президент України, народні депутати Верховної Ради України, Уряд України розробили та прийняли цілий ряд законодавчих та нормативно-правових актів у галузі тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, порядків здійснення митних формальностей щодо переміщуваних через митний кордон України товарів, а також організації роботи митних органів. Але турбулентність, розбалансування, диспропорції у зовнішньоекономічній діяльності, банківській справі, митній та податковій справах, що були викликані військовим нападом федерального центру на Україну, спричинило «ручне» регулювання у цих галузях. Як приклад, ситуація, яка склалася упродовж 10 календарних днів, коли Уряд вніс зміни постановою Правління Національного банку України (далі – ППНБУ) від 04.03.2022 р. № 36 [1] до ППНБУ від 24.02.2022 р. № 18 [2] завдяки чому, переміщення валютних цінностей через митний кордон України було можливо без надання посадовим особам митних органів підтверджувальних документів щодо їх походження. Що, у свою чергу, спричинило безконтрольний відтік з країни готівкових валютних цінностей у надвеликих розмірах. Туди ж можливо віднести процес припинення здійснення посадовими особами митних органів України державного контролю нехарчової продукції [3] або запровадження одного із варіантів спрощеного порядку митного оформлення товарів, транспортних засобів, який, до речі, так й не набрав законної сили [4] тощо. Також досить незрозуміло видалась правова колізія між постановою Кабінету Міністрів України

від 30.12.2015 р. № 1147 (далі – Постанова 1147) [5] та постановою Кабінету Міністрів України від 09.04.2022 р. № 426 (далі – Постанова 426) [6] в питаннях щодо ввезення на митну територію України товарів, які ввозяться з території російської федерації (далі – рф) та підтвердження країни походження таких товарів, які переміщуються з територій третіх країн відповідно до зовнішньоекономічних угод, де знов ж таки, ситуація вирішалася тільки шляхом роз'яснення Міністерства економіки України. Постанова 1147, забороняє ввезення на митну територію України деяких видів товарів з території рф (наприклад: 1806 відповідно до УКТ ЗЕД (шоколадні харчові продукти (шоколадні цукерки з території рф)), тобто, якщо товари з території рф були ввезені на митну територію України в режимі імпорту до 24.02.2022 р. (у подальшому зберігались під митним контролем на цієї території)), та не знаходяться у Переліку, зазначеному у Постанові 1147, то такі товари можливо випустити у вільний обіг на митну територію України, а Постанова 426, яка була прийнята вже після 24.02.2022 р., забороняє ввезення на митну територію України усіх без виключення товарів з території рф, якщо такі товари були ввезені після 24.02.2022 р.

Відповідно до законів України від 24.03.2022 р. № 2142-IX (далі – Закон № 2142-IX) [7], від 01.04.2022 р. № 2137-IX [8] тощо, які внесли зміни та доповнення до Податкового та Митного кодексів України (далі – ПКУ, МКУ), були запровадженні окремі нові вимоги щодо звільнення (до припинення чи скасування воєнного, надзвичайного стану на території України) від сплати митних платежів (податком на додану вартість, акцизним податком, ввізним митом) при поміщенні товарів у митний режим імпорту та щодо застосування попередньої митної декларації типу «IM40EA» (далі – ПД «IM40EA»), яка містить всю необхідну для випуску у вільний обіг товарів, що ввозяться на митну територію України громадянами та суб'єктами господарювання (підприємствами), які зареєстровані платниками єдиного податку першої, другої та третьої групи (крім фізичних та юридичних осіб, які обрали ставку єдиного податку, визначену пп. 1 п. 293.3 ст. 293 ПКУ). Але потрібно здійснювати розмежування таких понять як «відстрочення» та «розмежування» при ввезенні товарів на митну територію України [7]. Постанова № 236, встановлює, що «відстрочення» відбувається тимчасово на період дії воєнного, надзвичайного стану на території України та відбувається на підставі заяви експортера (форма заяви визначена відповідним листом Держмитслужби), заява подається разом з ПД «IM40EA» (попередньо не потрібно цю заяву подавати та у подальшому узгоджувати із посадовими особами митних органів тощо) з подальшою сплатою митних платежів після припинення, закінчення дії воєнного, надзвичайного стану на території України, а Закон № 2142-IX, взагалі, «звільняє» від сплати митних платежів при ввезенні товарів на митну територію України на період дії воєнного, надзвичайного стану на території України.

На наш погляд, звільнення платників податків від сплати митних платежів щодо практично усіх товарів, відповідно до УКТ ЗЕД, що заявлені в митний режим імпорту на митну територію України, як на

сьогодення, є цілком недоречним. Згідно зі ст. 67 Конституції України, кожен зобов'язаний сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом [ч. 1 ст. 67; 9]. Відповідно до ст. 29 Бюджетного кодексу України, митні платежі відносяться до доходів загального фонду та є джерелами формування спеціального фонду Державного бюджету України (далі – Держбюджет) [ч. 2, 3 ст. 29; 10]. Справді, задум українського Уряду щодо звільнення платників податків від сплати митних платежів за товари, що заявлені в митний режим імпорту на митну територію України є вірним рішенням (безпрецедентним кроком), але не на часі. Слід нагадати, що у 2015 р. за часів тодішньої російської агресії, український Парламент не то, що не скасував сплату митних платежів за товари, які були заявлені в митний режим імпорту на митну територію України (усі такі платежі сплачувались у повному обсягу за імпортованими товарами на митну територію України за винятком, так званих «життєво важливих» товарів), але ще й доповнив МКУ таким видом бюджетного надходження як додатковий імпорتنний збір у розмірі 5%-10%, який запроваджувався терміном на рік, та являв собою особливий вид мита в розумінні ст. 275 МКУ [11]. Але у 2016 р. зі стабілізацією Платіжного балансу України, таке бюджетне надходження як додатковий імпорتنний збір, було скасовано [12], але назва такого виду особливого мита була залишена у ст. 275 МКУ [п. 4 ч. 1 ст. 275; 13], так би кажучи, на всяк випадок. Може в нашій країні роль фіскальної складової в діяльності митних органів є значно гіпертрофованою, однак це є запорукою адміністрування з їх боку митних платежів та поповнення цими платежами загального та спеціального фондів Держбюджету, оскільки, як зазначив Голова Мінфіну С.М. Марченко у травні 2022 р. діяльність податкового та митного спрямування держави забезпечує за останні місяці лише 1/3 усіх надходжень до Держбюджету! Відповідно до цього, слід зазначити, що уряд України переглянув свою точку зору в частині звільнення від оподаткування податком на додану вартість, акцизним податком, ввізним митом операції з ввезенням фізичними особами на митну територію України автомобілів легкових, кузовів до них, причепів та напівпричепів, мотоциклів, транспортних засобів призначених для перевезення 10 осіб і більше, транспортних засобів для перевезення вантажів у митному режимі імпорту. Так, у Верховній Раді України 30 травня 2022 р. № 7418 був зареєстрований Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо перегляду окремих пільг з оподаткування, де передбачено повернення до порядку сплати митних платежів за операції з ввезенням фізичними особами на митну територію України деяких товарів 78 групи відповідно до УКТ ЗЕД [14].

Список використаних джерел:

1. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану: постанова Правління Національного банку України від 24.02.2022 р. № 18. *Офіційний вісник України*. 2022. № 19. Ст. 1042.

2. Про внесення змін до постанови Правління Національного банку України від 24.02.2022 р. № 18: постанова Правління Національного банку України від 04.03.2022 р. № 36. *Офіційний вісник України*. 2022. № 22. Ст. 1158.
3. Про припинення здійснення державного контролю нехарчової продукції в умовах воєнного стану: постанова Кабінету Міністрів України від 03.05.2022 р. № 550. *Урядовий кур'єр*. № 106. С. 11.
4. Деякі питання здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, зокрема транспортних засобів, в умовах воєнного стану: постанова Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 р. № 330. *Офіційний вісник України*. 2022. № 26. Ст. 1417.
5. Про заборону ввезення на митну територію України товарів, що походять з Російської Федерації: постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1147. *Офіційний вісник України*. 2016. № 3. Ст. 180.
6. Про застосування заборони ввезення товарів з Російської Федерації: постанова Кабінету Міністрів України від 09.04.2022 р. № 426. *Голос України*. № 83.
7. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану: Закон України від 24.03.2022 р. № 2142-IX. *Голос України*. № 77.
8. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо адміністрування окремих податків у період воєнного, надзвичайного стану: Закон України від 01.04.2022 р. *Голос України*. № 88.
9. Конституція України, 1996. *Відомості Верховної Ради*. 1996. № 30. Ст. 141.
10. Бюджетний кодекс України, 2010. *Офіційний вісник України*. 2010. № 59. Ст. 2047.
11. Про внесення змін до Митного кодексу України щодо стабілізації платіжного балансу: Закон України від 28.12.2014 р. № 74-VIII. *Офіційний вісник України*. 2015. № 3. Ст. 49.
12. Про заходи щодо стимулювання зовнішньоекономічної діяльності: Закон України від 24.12.2015 р. № 912-VIII. *Офіційний вісник України*. 2016. № 2. Ст. 53.
13. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. *Урядовий кур'єр*. 2012. № 86. С. 9–26. № 87. С. 9–25.
14. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо перегляду окремих пільг з оподаткування, 2022. URL: <https://cutt.ly/xJUR8i0>

Ключові слова: митна справа, товари, митні платежі, митне оформлення, звільнення від сплати митних платежів.

Key words: customs affairs, goods, customs duties, customs clearance, exemption from customs duties.